

Куриленко Анастасія Володимирівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-3192-2652>

e-mail: kurylenkoanastasiia@gmail.com

ЗНАЧЕННЯ СИМВОЛУ ДЛЯ ЛЕГІТИМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ДІАЛОГУ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Резюме

Постійний діалог влади з громадянським суспільством є необхідним для підтримання рівня її легітимності. Але, за умов переходу до постмодерністського дискурсу ефективність такої комунікації погіршується, а сенси та повідомлення сторонами сприймаються не завжди коректно. Саме тому, особливої актуальності набуває дослідження символів — як найбільш чіткої та швидкої форми передачі повідомлення без втрати його сутності.

Метою даної статті є дослідження особливостей використання символів для налагодження політичної комунікації між владою та громадянським суспільством та подальшої легітимації публічної влади.

Основними методами, які використовувались для проведення даного дослідження є: політологічний — аналіз спеціалізованих наукових джерел дозволив виокремити особливості використання символів в процесі політичної комунікації для легітимації публічної влади, компаративний — дозволив порівняти різні підходи до розуміння понять символу, комунікації та легітимності влади та визначити їх основні особливості, системний підхід — дозволив розглянути комунікацію як складний, комплексний та багатогранний процес з відповідними внутрішніми та зовнішніми особливостями функціонування, історичний — дослідження трансформації розуміння поняття легітимності влади.

В даній статті розкрито значення символів в політичній комунікації доби постмодерну, їх застосування політичними діячами та загальний вплив на легітимацію політиків.

В ході дослідження ми дійшли висновку про існування взаємозалежності між ефективною комунікацією влади та громадянського суспільства і високим рівнем легітимації влади в добу постмодерну.

Ключові слова: легітимність, влада, комунікація, символ, постмодерн, держава, громадянське суспільство.

Вступ

Підтримка рівня легітимності влади є необхідною умовою функціонування демократичної держави, адже в її основі завжди лежить саме добровільне її визнання. А це можливо лише за умови існування постійної налагодженої комунікації між владою та громадянським суспільством, який буде враховувати всі особливості сучасного дискурсу, який серйозно змінився за час домінування постмодерністської парадигми.

Наш світ не може існувати без комунікації. Сигнали, знаки, слова, спілкування ми безперервно передаємо та приймаємо інформацію. І часто саме ця інформація керує нашим життям. У свою чергу світ постмодерну неможливий без символів та їхніх різноманітних інтерпретацій. Різні розуміння, сенси, коди, тотальна символізація всього і втрата класичних розумінь — світ змінюється дуже швидко. Побутова та неформальна комунікація людей давно вже протікає в рамках нового (постмодерного) дискурсу, але влада не хоче переходити на новий формат комунікації, суспільство неправильно інтерпретує старий. Саме тому сьогодні значно посилюється роль символів у процесі політичної комунікації. Як елементу, який здатен транслювати закладені в нього меседжі без утрат інформації, пов'язаною з необхідністю вербалізації.

Методи дослідження

Для того, щоб повною мірою вирішити поставлені завдання та досягнути визначеної у статті мети, було використано ряд загальнонаукових методів. Серед них: політологічний — аналіз спеціалізованих наукових джерел дозволив виокремити особливості використання символів в процесі політичної комунікації для легітимації публічної влади, компаративний — дозволив порівняти різні підходи до розуміння понять символу, комунікації та легітимності влади та визначити їх основні особливості, системний підхід — дозволив розглянути комунікацію як складний, комплексний та багатогранний процес з відповідними внутрішніми та зовнішніми особливостями функціонування, історичний — дослідження трансформації розуміння поняття легітимності влади.

Результати

Як сутнісний атрибут демократії розглядається раціональний комунікативний дискурс, і, відповідно, основною формою участі в здійсненні публічної влади все частіше виступає комунікація, а не голосування. При

цьому комунікація повинна відповідати ряду вимог, серед яких: добровільність, рівноправність і тісну взаємодію учасників обговорення, їх діалог, глибоке проникнення в суть обговорюваних питань, готовність до консенсусу, в тому числі, з урахуванням експертних оцінок, їх прагнення до артикуляції інтересів громадян тощо [1, с. 482–483]. Це дозволяє визначити обговорення суспільно значущих питань як деліберативний процес.

Громадянське суспільство як основний суб'єкт деліберативної демократії виконує, перш за все, легітимізуючу роль до влади. Фактично підтримка населенням влади, демонстрація довіри до неї є важливим чинником її ефективності. І навпаки, нестійке переконання громадян у легітимності політичної влади складає одну з причин її нестабільності [2, с. 642].

Громадянське суспільство є складною системою, всі елементи якої мають знаходитись в стані взаємної гармонії для того, щоб забезпечити ефективне її функціонування. Важелем, який зберігає цю гармонію та запобігає руйнуванню і розпаду суспільства можна назвати процеси легітимації, адже саме вони допомагають сформувати бачення необхідного суспільного ладу за часів трансформаційних перетворень. Адже будь-яка реформа — це зміна, яка, видозмінюючи конкретну частину, впливає на функціонування цілого [3; 4].

Відтак, проблема легітимації є однією з ключових в політико-правовій теорії, її дослідженням займався цілий ряд видатних авторів серед яких: Ю. Габермас, Є. Бистрицький, В. Цвих, С. Пролєєв, С. Макеєв, П. Манжолла, Ю. Розенфельд та інші. В свою чергу, постмодерністську парадигму в своїх роботах досліджували: З. Бауман, Ж.-Ф. Ліотар, М. Фуко, Т. Алексєєва та інші.

Перш за все, необхідно визначити існуючий наразі в теоретичному дискурсі зміст понять «легітимація» та «влада», а також простежити їх трансформацію в умовах постмодерну.

Під терміном «легітимація» ми розуміємо певний процес «схвалення» і визнання влади суспільством. Так, Є. Бистрицький, наприклад, визначає її як «процес реалізації колективної ідентичності з боку політичної системи на основі спільних цінностей» [5, с. 321, 329]. Людина не може мати влади над іншою людиною, якщо така влада не визнається як легітимна. Відповідно, саме існування влади залежить від її легітимності [6, с. 318]. Отримуючи право на владу, ми легітимно отримуємо здатність керувати політичними інституціями через впровадження та закріплення відповідних правил [7, с. 334].

В модерному підході до розуміння політичної влади зазвичай йдеться про «теорію суспільного договору» та «розумне» походження держави. Об'єднання в державу та визнання влади одного над іншими — це раціональна необхідність на яку люди змушені йти з ряду раціональних причин (соціальна взаємодія, війна всіх проти всіх, організація виробництва,

тощо). Відповідно, сама ідея, що спонукала людей до об'єднання, в подальшому виступає тим чинником, який легітимізує владу. Саме тому, основою для підтримки рівня легітимності тут виступає постійна комунікація між «сторонами», які і уклали «суспільний договір».

Існує і постмодерний підхід, його найбільш вичерпно в своїх роботах представив Ю. Габермас який говорить про відсутність будь-яких абсолютних підвалин права на владу [7, с. 335]. Така позиція стверджує право на владу не може ґрунтуватись на певних раціональних нормах через відсутність останніх. Як наслідок, постає загроза «кризи легітимності». Що особливо загрожує державам де немає налагодженого діалогу влади та громадянського суспільства.

Тісний взаємозв'язок існує також між двома політичними процесами: процесом інституціоналізації діалогу держави та громадянського суспільства, а також процесом поступового становлення діалогічної демократії.

Є. Батракіна зазначає, що існує три функції деліберативного процесу, які відіграють ключову роль для легітимності демократичного регулювання: когнітивна (обговорення і зважування належним чином усіх аргументів, поглядів і фактів у суспільній дискусії), інклюзивна (включеність у процес обговорення різних аргументів, думок, поглядів та інтересів), етична (поглиблення взаємоповаги, толерантності та соціальної довіри) функції. Кожна із цих функцій сприяє не лише розв'язанню легітимних рішень, але й забезпечує легітимність демократичного регулювання, яка залежить від того, в якій мірі вони виконуються [8, с. 95; 9].

Сьогодні легітимність стає все більш комплексним та складним явищем через зростання кількості різного роду факторів, які здатні на неї впливати, все сильніше розмиття критеріїв, за якими можна її оцінювати, та все більш серйозну критику, якої зазнають визнані раціональні засади влади з боку представників постмодерну. Так, концепція Макса Вебера, яка впродовж довгого часу була основою всієї теорії легітимності сьогодні вважається застарілою та не придатна для використання на практиці. Все більше держав та режимів вибудовують свою владу на багатоелементній легітимності, що не дозволяє говорити про якісь її «чисті» типи [10]. При цьому, жодна влада сьогодні не може називатись повністю легітимною, вона може варіюватись від повного визнання до повного заперечення, при чому цей процес завжди залишається динамічним [10]. При цьому, спостерігається стійка взаємозалежність між зростанням рівня корупції та падінням рівня легітимності і, відповідно, між падінням рівня легітимності та посиленням використання примусу. Це пояснюється залежністю легітимності влади від її економічної ефективності, яка є ключовим фактором в постмодерному суспільстві, яке визнано суспільством споживання. Такі стійкі взаємозв'язки говорять про зникнення легітимності в її чистій

формі та усталення її зв'язку з іншими соціо-політичними та економічними явищами.

Д. Косенко пише: «Запорукою розмежування політичної комунікації від економічного співтовариства є возз'єднання адміністративної влади з владою комунікативною. А сама комунікативна влада з'являється у процесі витворення суспільної думки та політичної волі. Комунікативно раціоналізована політична влада, а особливо її серцевина — громадянське суспільство набувають стратегічного значення» [11, с. 350–52].

Постмодернізм найкраще проявляє себе як культурний феномен, демонструючи відхід від канонів модерну. Так, як праці Енді Воргола неможливо зрозуміти без врахування їх медіаконтексту, так і легітимація сучасної влади фактично є неможливою без звернення до її представлення в ЗМІ та медіапросторі.

Можна провести паралель між іміджем, який вибудовував Воргол та іміджем сучасних політиків: «Якщо ви хочете знати все про Енді Воргола, придивіться до того, що на поверхні моїх картин і фільмів, на поверхні мене самого. Під цим немає нічого» [12, с. 74]. Небажання зосереджуватись на вивченні політичної сфери, падіння рівня політичної культури та зростання ролі культури масової призводить до серйозної зміни пріоритетів в політиці та виникнення нових засобів для підвищення рівня легітимності. Сьогодні все більше уваги приділяється роботі з сенсами, текстами та образами, з картинкою та стилем, а все менше роботи здійснюється над наповненням та побудовою стратегії. Така тенденція перевела політиків в умови «реаліті шоу» де основною зброєю є інформація та образ.

Дослідження політики в рамках постмодерністського дискурсу передбачає пошук нових сенсів та значень вже відомих нам понять, активне включення в політичну гру та ігрову теоретизацію [13].

Все сильнішим стає вплив символів у політичній комунікації, не в останню чергу це відбувається через зростання впливу маркетингу на всі сфери життя людини. Причинами цього є активне включення засобів масової комунікації, збільшення можливостей та бажання громадян бути включеними в політичний дискурс з метою впливу на політичні рішення.

У демократичних політичних системах, і особливо це характерно для проявів деліберативної демократії, набирає популярності та підтримки практика публічного обговорення проблем, що можливо лише за ефективною політичною комунікацією. Проблема постає в якості передачі інформації — наскільки точно і без суттєвих втрат буде передано те чи інше повідомлення і, що головне, наскільки якісно воно буде сприйнято. Так, одне й те ж повідомлення, але оформлене різними словами чи символами, може викликати в аудиторії абсолютно протилежні емоції. Вас можуть палко підтримати або різко зненавидіти.

Політична реклама сьогодні є невід'ємним компонентом політичної комунікації, а символи виступають її найбільш ефективними інструментами. Символ — це розпізнавальний знак для членів певної групи людей, таємної спільноти; умовний код, що позначає або нагадує будь-яке поняття; образ, що втілює певну ідею. Так це поняття розкриває Дж. Холл [14, с. 656]. Практично всі політичні актори мають свою унікальну символіку. Вона розробляється спеціально для них і з урахуванням особливостей сприйняття певної цільової аудиторії.

Цільова аудиторія — це об'єднана за одною чи декількома характеристиками група осіб, які є реципієнтами певного впливу. Зазвичай у політичному маркетингу для кожної конкретної цільової аудиторії використовуються специфічні знаки і символи. Такий підхід покликаний спростити засвоєння політичних повідомлень. Робота з цільовою аудиторією складна та потребує відповідних знань. А. Білівітіна зазначає: «Представникам влади і політичних сил важливо, аби цільова аудиторія зрозуміла їхні повідомлення. У межах цільової групи є свої знаки і символи, які трактуються певним чином лише нею, а поза межами цієї групи можуть мати дещо інше значення. Функцію меж між групами виконують межі держав, міст, мова, вік, стать, релігійні уподобання, культурна належність, освіта тощо» [15, с. 96–106].

У сучасній політичній комунікації символічна політика зумовлює свідоме використання естетично-символічних ресурсів з метою її подальшої легітимації та укріплення політичних позицій через створення символічних «ерзаців» (сурогатів) політичних дій та рішень [16, с. 62–75]. Як зазначає В. Полянська, символічна політика є видом політики, який діє в царині політичної свідомості та спрямований на конструювання і підтримання легітимності влади на рівні довіри до її інститутів і персон [17, с. 20–23].

Таким чином, у період постмодерну основною роллю символу в політичній комунікації можна назвати формування довіри до політичної влади. Це приводить нас до чіткої взаємозалежності: легітимність у постмодернізмі ґрунтується на вмінні використовувати маркетингові інструменти та «продавати» себе цільовій аудиторії. У свою чергу маркетинг — це мистецтво творення певного образу політики, який складається з використання певних символів. Отже, легітимність у постмодерні фактично ґрунтується на них.

Найбільш масштабною демонстрацією цієї взаємозалежності можна вважати передвиборчі кампанії останніх років в Україні, коли саме на символах вибудовувалася вся комунікація з виборцями та ґрунтувалася їх підтримка. Для передвиборчих гонок України ми можемо назвати характерним застосування 4-х форм прояву символічної політики: — «ерзац-акції»: цілеспрямоване створення та поширення політичних ілюзій, символічні акції мають на меті створення позитивного іміджу (покладання квітів, фото з дітьми тощо); — «символічне законодавство»: продукування

законодавчих норм, які покликані підняти рейтинг, але їх не реально реалізувати («Закон про префектів»); — «символічна персоналізація»: створення іміджу (спортзали, ідеальні сім'ї тощо); — «символічна ідеологізація»: вигадування нездоланих суперечностей (Бушанський, 2008).

Визначальна риса цих символів — здатність упливати на індивідуальну та масову свідомість громадян. І сьогодні масова культура, зростання ролі маркетингу та розвиток соціальних мереж сприяють активному розвитку передачі інформації через символи за допомогою засобів масової комунікації.

Дискурс постмодерну візуалізується і наповнюється все більшою кількістю символів. Аудиторія перестає сприймати складні тексти, йде тенденція до зменшення та спрощення текстової частини і зростання значення візуального оформлення та передачі інформації через графічні елементи. Ця тенденція справедлива для сучасної політичної комунікації.

Яскравим прикладом є увага, яка була приділена логотипу під час передвиборчої кампанії Барака Обама, який був налаштований для 12-ти різних цільових груп та мав окрему версію для кожного із 50-ти штатів США. Або жовта качечка Олексія Навального, яка стала символом протестного руху та боротьби прогресивної опозиції з корупцією.

Посиленню ролі символів сприяє і розвиток мем-культури, яка в добу постмодерну активно набирає обертів. Так, Деніел Денет визначає мем як комплексну ідею, яка оформлена як щось певне та легко для запам'ятовування. Мем має свої фізичні прояви, які можуть виражатись через знаряддя, поведінку, позначення [18, с. 208]. Сьогодні вони активно влітаються в політичну комунікацію, здебільшого в неформальну її частину, для спрощення передачі інформації від влади до її цільової аудиторії. Це дозволяє завоювати увагу та підтримку останньої (приклад — видана мером Києва Віталієм Кличком підбірка мемів з ним у форматі карток та календаря).

Висновки

Підсумовуючи все вищезазначене, ми можемо дійти висновку, що в основі деліберативної демократії лежить діалог та диспут між суспільством та владою, завдяки якому є можливість здійснювати вплив, підвищуючи легітимність влади, довіри до органів публічної влади, а також впливати на громадянське суспільство і його розвиток, кібербезпеку та механізми захисту інтересів на державному рівні. Правомірність тепер, розрахована на зміни сучасні, і певні зміни в майбутньому, які повинні відбуватись за взаємною згодою та участю суспільства, яке у свою чергу здійснюється завдяки ефективним та стратегічним комунікаціям.

Для постмодернізму характерним є: присутність в суспільній свідомості та інформаційному просторі негативного образу влади та політики;

тотальний індивідуалізм; відхід від модерністського раціоналізму в бік творчого пошуку; легітимація через роботу з сенсами, текстами та образами; відмова концепції «терпіння заради майбутнього» і перехід до домінування суспільства споживання; вимога задоволення потреб «тут і зараз». Попри перехід більшої частини суспільства на новий стиль комунікації, офіційні владні структури все ще «грають за модерними правилами». Це викликає непорозуміння та деформації сенсів, що призводить до значного зниження рівня легітимації влади суспільством.

Використання символів у політичній комунікації здатне значно полегшити процедуру декодування та засвоєння повідомлень. В умовах, коли інформаційне поле щодня змінюється, як і загальні особливості повсякденної комунікації, яка все більш набуває ірраціональних рис під впливом постмодерної парадигми, влада має досліджувати нові способи та інструменти комунікації, щоб мати змогу налагодити ефективний діалог із громадянським суспільством. Класична інституалізована комунікація вже не відповідає запитам сучасності. Тяжкі текстові конструкти з великою кількістю канцеляризмів та складних формулювань просто не сприймаються аудиторією. Саме тому ми опиняємось у ситуації, де суспільство не може почути владу, а влада не здатна донести свої повідомлення до суспільства. Така ситуація актуалізує дослідження символів та перформансів, які виступають одними з найбільш ефективних інструментів комунікації в добу постмодерну та можуть бути застосовані на нових комунікативних майданчиках — у соціальних мережах.

Застосування символів здатне вирішити проблему множинності інтерпретацій, подолати мовний, класовий та віковий бар'єри. Вони ефективні для зміни настроїв у суспільстві та відповідають запиту на візуалізацію дискурсу та превалювання зображень над текстом. Прикладом ефективного використання символів та перформансів є чи не кожен передвиборчі перегони. На жаль, після завершення виборчого процесу та затвердження на посаді українські політики починають використовувати класичну забюрократизовану комунікацію, що значно віддаляє їх від їхнього електорату.

Список посилань

1. Бартагарієва І. Деліберативна парадигма громадянського суспільства та раціональність правового дискурсу. Гілея: науковий вісник. № 72. 2013. С. 482–483
2. Барков В., Розова Т. Формування громадянського суспільства в Україні. Український соціум; за редакцією Крисаченка В. С. Київ: «Знання України», 2005. 792 с.
3. Цвих В., Неліпа Д. Соціальний діалог: основні підходи до визначення. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. Вип 52, 2006. С. 182–185.

4. Цвих В. Громадянське суспільство як явище і процес. Особливості бачення, Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія, Політологія. Вип 42, 2002. С. 120–122.

5. Bystrytsky E. State formation: ways of legitimation in Editor Derhachov O. (Ed.), Ukrainian statehood in the twentieth century: historical and political analysis. Political thought. Kyiv, 1996. Pp. 320–348.

6. Kenning P. «Power», in Taylor V., Winqvist C.E. (Ed.), Encyclopedia of Postmodernism. Kyiv: «Fundamentals». 2003. 503 p.

7. Heyden P. «Authority», in Taylor V., Winqvist C.E. (Ed.), Encyclopedia of Postmodernism. Kyiv: «Fundamentals». 2003. 503 p.

8. Батракіна Є. Легітимаційний потенціал деліберативної демократії в полікультурному суспільстві: дис... к. філос. н., 09.00.03. Харків, 2018. 219 с.

9. Левченко Д., Цвих В. Деліберативна демократія як виклик громадянського суспільства. Молодий вчений. № 7, 2020. С. 89–92.

10. Dogan M. The legitimacy of regimes and the crisis of confidence, Sociological Research, vol. 6, 1993. Доступ за посиланням: http://ecsocman.hse.ru/data/321/468/1217/018_dogman.pdf

11. Косенко Д. Деліберативна модель демократії в комунікативній теорії Ю. Габермаса. Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету — 2013» (м. Київ, 16 — 17 квітня 2013 р.): матеріали доповідей та виступів. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2013. С. 350–352

12. Wilson B. «Warhol», in Taylor V., Winqvist C.E. (Ed.), Encyclopedia of Postmodernism. Kyiv: «Fundamentals». 2003. 503 p.

13. Zasiyaeva A. Legitimacy as a necessary element of democracy. Vol. 2, 2013. Доступ за посиланням: <https://mgimo.ru/upload/iblock/2ce/2ce7daccce9ee15b77cea343aa0f8127.pdf>

14. Холл Дж. Словарь сюжетов и символов в искусстве; Пер. с англ. А. Майкапара. Вип. № 196. Москва: КРОН-ПРЕСС, 1996. 656 с.

15. Білівітіна А. Символічна складова реклами у політичному маркетингу. Політичний менеджмент. Вип. № 3, 2011. С. 98–106.

16. Поцелуев С. Символическая политика: констелляция понятий для подхода к проблеме. Полис, 1999. С. 62–75.

17. Бушанський В. Блиск та злиденність символічної політики. Віче. Вип. № 23. 2008. С. 20–23.

18. Dennett D. Consciousness Explained. New York, Boston, London: «Back Bay Books», 1991. S. 218.

References:

1. Bartagarieva, I. (2013), Deliberative paradigm of civil society and the rationality of legal discourse. Gileya: Scientific Bulletin, N 7, pp. 482–483 (in Ukrainian).
2. Barkov, V. & Rozova, T. (2005), Formation of civil society in Ukraine. Ukrainian Society edited by V. Krysachenko (Ed.), «Knowledge of Ukraine», Kyiv, 792 s. (in Ukrainian).
3. Tsvykh, V. & Nelipa, D. (2006), Social dialogue: basic approaches to definition, Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Series: Philosophy, Political Science, Issue 52, pp. 182–185 (in Ukrainian).
4. Tsvykh, V. (2002), Civil society as a phenomenon and process. Peculiarities of Vision, Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Series: Philosophy, Political Science, Issue 42, pp. 120–122 (in Ukrainian).
5. Bystrytsky, E. (1996), State formation: ways of legitimation in Editor Derhachov O. (Ed.), Ukrainian statehood in the twentieth century: historical and political analysis, Political thought, Kyiv, pp. 320–348 (in Ukrainian).
6. Kenning, P. (2003), «Power», in Taylor V. & Winqvist C.E. (Ed.), Encyclopedia of Postmodernism, «Fundamentals», Kyiv, 2003, 503 p. (in Ukrainian).
7. Heyden, P. (2003), «Authority», in Taylor V. & Winqvist C.E. (Ed.), Encyclopedia of Postmodernism, «Fundamentals», Kyiv, 2003, 503 p. (in Ukrainian).
8. Batrakina, E. (2018), Legitimation potential of deliberative democracy in a multicultural society: dis... Cand. philos. Science: 09.00.03, Kharkiv, 219 s. (in Ukrainian).
9. Levchenko, D. & Tsvykh V. (2020), Deliberative democracy as a challenge to civil society, Young Scientist, N 7, pp. 89–92 (in Ukrainian).
10. Dogan, M. (1994), The legitimacy of regimes and the crisis of confidence, Sociological Research, vol. 6, available at: http://ecsocman.hse.ru/data/321/468/1217/018_dogman.pdf
11. Kosenko, D. (2013), Deliberative model of democracy in the communicative theory of Yu. Habermas, International Scientific Conference «Days of Science of the Faculty of Philosophy — 2013» (Kyiv, April 16–17, 2013): materials of reports and speeches, Kyiv: VPC «Kyiv University», pp. 350–352 (in Ukrainian).
12. Wilson, B. (2003), «Warhol», in Taylor V. & Winqvist C.E. (Ed.), Encyclopedia of Postmodernism, «Fundamentals», Kyiv, 2003, 503 p. (in Ukrainian).
13. Zasiyaeva, A. (2013), Legitimacy as a necessary element of democracy, vol. 2, available at: <https://mgimo.ru/upload/iblock/2ce/2ce7daccec9ee15b77cea343aa0f8127.pdf>

14. Hall, J. (1996), Dictionary of plots and symbols in art, Translated from English. A. Maikapara, KRON-PRESS, Vip. No 196, Moscow, 656 s. [in Russian].

15. Bilivitina, A. (2011), The symbolic component of advertising in political marketing, Political Management, vol., No 3, s. 98–106 (in Ukrainian).

16. Potseluev, S. (1999), Symbolic politics: a constellation of concepts to approach the problem, Polis, pp. 62–75. (in Ukrainian).

17. Bushansky, V. (2008), The brilliance and poverty of symbolic politics, Viche, Vol, No. 23, pp. 20–23 (in Ukrainian).

18. Dennett, D. (1991), Consciousness Explained. New York, Boston London «Back Bay Books», s. 218.

Anastasiia Kurylenko

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-3192-2652>

e-mail: kurylenkoanastasiia@gmail.com

THE SIGNIFICANCE OF SYMBOL FOR POLITICAL POWER LEGITIMACY IN THE CONTEXT OF POWER AND CIVIL SOCIETY DIALOGUE

Resume

The government's ongoing dialogue with civil society is necessary to maintain its legitimacy. However, with the transition to postmodern discourse, the effectiveness of such communication deteriorates, and the meanings and messages of the parties are not always perceived correctly. That is why the study of symbols becomes especially relevant—as the clearest and fastest form of transmission of the message without losing its essence.

The purpose of this article is to study the peculiarities of the use of symbols to establish political communication between the government and civil society and further legitimize public authority.

The main methods used for this study are: political science—analysis of specialized scientific sources allowed to identify features of the use of symbols in the process of political communication to legitimize public power, comparative—allowed to compare different approaches to understanding the concepts of symbol, communication and legitimacy. features, system approach—allowed to consider communication as a complex, complex and multifaceted process with the corresponding internal and external features of functioning, historical—the study of the transformation of understanding the concept of legitimacy of power.

This article reveals the importance of symbols in the political communication of the postmodern era, their use by politicians and the overall impact on the legitimacy of politicians.

In the course of the research we came to the conclusion that there is an interdependence between effective communication between the government and civil society and a high level of legitimation of power in the postmodern era.

Key words: legitimacy, power, communication, symbol, postmodern, state, civil society.

Стаття надійшла до редакції 22.10.21

© Куриленко А. В., 2021